

บทที่ 3

กระบวนการสร้างสรรค์

การศึกษาเรื่องความประทับใจในดอกไม้จากวรรณคดีไทย เป็นการศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ซึ่งผู้ศึกษาได้แรงบันดาลใจจากการที่ได้อ่านวรรณคดีไทย แล้วนำเอาความรู้สึที่ประทับใจในการถ่ายทอดอารมณ์ของกวีที่ผ่านความสละสลวยของภาษา ซึ่งช่วยสร้างจินตนาการในการสร้างสรรค์และถ่ายทอดความรู้สึกออกมาเป็นผลงานศิลปกรรม

การสร้างสรรค์งานในครั้งนี้มีขั้นตอนและกระบวนการดังต่อไปนี้

3.1 การหาข้อมูลและการรวบรวมข้อมูล

3.2 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

3.1 การหาข้อมูลและการรวบรวมข้อมูล

หลังจากที่ได้อ่านบทวรรณคดีไทยใน 3 เรื่องคือเรื่องอิเหนา เสภาขุนช้างขุนแผนและเรื่องรามเกียรติ์ ผู้ศึกษาได้ศึกษาข้อมูลและรวบรวมชื่อพรรณไม้หลากหลายชนิดที่ปรากฏในบทวรรณคดีเหล่านี้ จากนั้นจึงดำเนินการศึกษาแหล่งเพาะพันธุ์ไม้จากสถานที่ต่างๆทั้งในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย โดยในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ สวนพฤกษศาสตร์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์, สวนหินของคุณรุ่งศักดิ์ วงษ์สวรรค์ ศิลปินแห่งชาติ, บริเวณโดยรอบมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, สวนเจ็ดยอดของคุณยุพา วราหะ, ตลาดขายต้นไม้ (ตลาดคำเที่ยง) และสวนสาธารณะต่างๆในเมืองเชียงใหม่ ส่วนในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ ไร่แม่ฟ้าหลวง, พระตำหนักดอยตุง, สวนสมเด็จพระย่าภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, งานเทศกาลดอกไม้บานจังหวัดเชียงราย ซึ่งจัดเป็นประจำทุกปีและตามสวนสาธารณะในอำเภอเมืองเชียงราย

ผู้ศึกษาได้เข้าไปศึกษาและสัมผัสความงดงามในรูปทรงของดอกไม้ รายละเอียดในการผลิบาน สีลาของกลีบดอก กลิ่น สีต้นและลวดลาย ซึ่งในแต่ละชนิดมีลักษณะพิเศษแตกต่างกันออกไป หลังจากศึกษาจากข้อมูลที่มีอยู่จริงแล้ว ผู้ศึกษาจึงบันทึกข้อมูลเหล่านี้ด้วยการวาดภาพร่างรูปทรงต่างๆของดอกไม้ เลือกมุมมองของกลีบ แสงเงา สีและลวดลาย ประกอบกับการได้ถ่ายภาพความประทับใจ ซึ่งเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้ศึกษาพึงพอใจในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้เพราะกล้องถ่ายรูปที่มีความละเอียดสูงช่วยจดจำถึงรายละเอียดของสีและลวดลายของดอกไม้ การถ่ายภาพยังเป็นการช่วยบันทึกความแตกต่างของดอกไม้ในแต่ละฤดูกาล ในแต่ละบรรยากาศของเวลา ทั้งยังเป็นวิธีการเลือกมุมมองที่มีขอบเขตชัดเจนและเก็บความประทับใจจากความงามของดอกไม้ใน

ช่วงเวลานั้น ผู้ศึกษาได้นำเสนอภาพตัวอย่างของดอกไม้ที่ปรากฏชื่ออยู่ในบทวรรณคดีไทยส่วนหนึ่ง ดังภาพที่ 3.1-3.30 ดังนี้

ภาพ 3.1: ดอกโยทะกา

ภาพ 3.2: ดอกชงโค

ภาพ 3.3: ดอกซีโธ

ภาพ 3.4: ดอกมหาหงส์

ภาพ 3.5: ดอกชบา

ภาพ 3.6: ดอกกล้วยไม้

ภาพ 3.7: ดอกสารภี

ภาพ 3.8: ดอกกันเกรา

ภาพ 3.9: กระเช้าสีดา

ภาพ 3.10: ดอกจำปา

ภาพ 3.11: ดอกพลับพลึง

ภาพ 3.12: ดอกมณฑา

ภาพ 3.13: ดอกพุดซ้อน

ภาพ 3.14: ดอกสายหยุด

ภาพ 3.15: ดอกพนมสวรรค์

ภาพ 3.16: ดอกมะลิซ้อน

ภาพ 3.17: ดอกแค

ภาพ 3.18: ดอกอโศก

ภาพ 3.19: ดอกช้องนาง

ภาพ 3.20: ดอกมะลูลี

ภาพ 3.21: ดอกลิ้นทม

ภาพ 3.22: ดอกพิกุล

ภาพ 3.23: ดอกพุด

ภาพ 3.24: ดอกเล็บมือนาง

ภาพ 3.25: ดอกเบญจมาศ

ภาพ 3.26: ดอกบัว

ภาพ 3.27: ดอกสร้อยฟ้า

ภาพ 3.28: ดอกกุหลาบ

ภาพ 3.29: ดอกกรรณิการ์

ภาพ 3.30: ดอกแก้ว

ภาพ 3.1-3.30: ภาพถ่ายดอกไม้ที่ปรากฏชื่ออยู่ในบทวรรณคดีไทย

3.2 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

หลังจากได้รวบรวมข้อมูลต่างๆตามที่ต้องการแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้มาขยายผลและหารูปแบบในการสร้างสรรค์ ผู้ศึกษาเลือกชนิดของดอกไม้ในวรรณคดีไทยโดยให้ความคิดและการจินตนาในการสื่ออารมณ์ แล้วนำมาเขียนเป็นภาพร่าง (Sketch) (ภาพประกอบที่ 3.31-3.34) รูปทรงของกลีบและลีลาการพลิ้วไหว โดยมีกระบวนการทางด้านรูปแบบและเทคนิคการสร้างสรรค์ผลงานดังนี้

3.2.1 ด้านรูปแบบ

รูปแบบผลงานเป็นภาพจิตรกรรม การสร้างเรื่องราวด้วยเนื้อหาและรูปทรงที่มาจากอุดมคติ โดยมีพื้นฐานเรื่องราวที่มาจากธรรมชาติ ดอกไม้ ต้นไม้และทิวทัศน์ที่ดูกว้างไกล ภาพมีความงดงามด้วยการปรุงแต่งให้มีความงามเกินความเหมือนจริง

3.2.2 ด้านเทคนิค

ใช้เทคนิคการสร้างสรรค์ด้วยวิธีการเขียนสีน้ำมันบนผ้าใบ ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการได้เป็นอย่างดี เนื่องจากสีน้ำมันเป็นสีที่ข้นและทึบแสง สามารถสร้างผิวสัมผัส สร้างความหนา ความบางและพื้นผิวในตัวละครได้ ตัวสีมีความคงทนถาวร เมื่อแห้งสียังมีความสดและมีความมันวาวไม่เปลี่ยนแปลงนัก ในการระบายสีจะมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าว่าจะใช้สีในกลุ่มใดและระบายด้วยวิธีใดก่อนหลัง ดังนั้นในการทำงานแต่ละครั้งผู้ศึกษาจะผสมสีกลุ่มที่ต้องการในงานสีจนครบแล้วจึงลงมือระบายสี และจะเตรียมพู่กันที่สะอาดไว้ในจำนวนที่มากพอเพื่อป้องกันไม่ให้สีมาปะปนกันและทำให้ได้สีตามที่วางแผนไว้

ภาพ 3.31: ภาพร่างก่อนการสร้างผลงานจริง

ภาพ 3.32: ภาพร่างก่อนการสร้างผลงานจริง

ภาพ 3.33: ภาพร่างก่อนการสร้างผลงานจริง

ภาพ 3.34: ภาพร่างก่อนการสร้างผลงานจริง

ภาพ 3.35: ภาพวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์

เนื่องจากการสร้างสรรค์ผลงานใช้รูปทรงของดอกไม้เป็นองค์ประกอบหลักในการสื่ออารมณ์ความรู้สึก การให้ความหมายในตัวผลงานที่แสดงออกถึงอารมณ์ความรัก ความคิดถึง และการรอคอยจึงให้ความหมายของดอกไม้ตามรูปลักษณะในเชิงทัศนธาตุทางศิลปะกับการจินตนาการในเชิงสร้างสรรค์ โดยมีหลักการดังนี้

1) รูปทรงและพื้นที่ว่าง ในงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ ผู้ศึกษาสร้างอารมณ์ความรู้สึกในภาพด้วยความแตกต่างระหว่างภาพพื้นด้านหน้า (Foreground) และภาพพื้นด้านหลัง (Background) ที่เป็นเรื่องของการสร้างรูปทรงและพื้นที่ว่าง ดังนี้

พื้นด้านหน้า ใช้รูปทรงเหมือนจริงและขยายขนาดรูปทรงของดอกไม้ให้ใหญ่เกินจริง รูปทรงมองเห็นปรากฏเด่นชัดเมื่ออยู่ใกล้ตัวผู้ดูเพื่อปะทะความรู้สึกเมื่อแรกเห็น และเลือกดอกไม้ที่มีลักษณะของกลีบที่อ่อนโยน พลิวไหว รู้สึกถึงการเคลื่อนไหว การเดินทาง ซึ่งก็พบว่าการใช้รูปทรงของดอกไม้ที่มีความอ่อนช้อยให้ความรู้สึกที่นุ่มนวล อ่อนหวาน เช่นอารมณ์ของมนุษย์เมื่อตกอยู่ในห้วงอารมณ์แห่งความรัก ความคิดถึงและการรอคอย นอกจากนี้ยังมีการจัดวางรูปทรงให้มีการทับซ้อน เพื่อสร้างมิติและระยะในงาน มีการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนแน่นอนของรูปทรงแบ่งอาณาเขตระหว่างรูปและพื้นที่ว่าง สร้างขนาดความแตกต่างของที่ว่าง การตัดกันของความกว้าง ความแคบ ความเป็นใหญ่ ความเป็นเล็ก รวมทั้งการตัดกัน เช่น ความกลมกับความเหลี่ยม ความเรียบง่ายกับความซับซ้อน รูปทรงอาจดูแข็งแกร่งบ้าง ซึ่งก็ช่วยสร้างความรู้สึกทั้งความอ่อนโยนและความแข็งแกร่งในผลงาน

พื้นด้านหลัง ผู้ศึกษาใช้การจินตนาการตามจากการอ่านเรื่องราวในบทวรรณคดีไทย แล้วสร้างสรรค์ด้วยการเขียนภาพทิวทัศน์ที่ปรากฏลักเข้าไปข้างหลังตามบริเวณช่องว่างรูปทรงของดอกไม้ที่เป็นภาพทิวทัศน์มีเรื่องราวอันประกอบไปด้วยรูปทรงของโขดหิน ภูเขา แม่น้ำ ต้นไม้ เล็กใหญ่ ท้องฟ้า ก้อนเมฆ พระอาทิตย์ พระจันทร์และพื้นดินที่ถูกกว้างไกลในรูปแบบของงานจิตรกรรมไทย โดยใช้รูปทรงแบบอุดมคติ (Idealism) ที่มาจากการจินตนาการ ไม่เน้นรูปทรงที่เหมือนจริงตามธรรมชาติ และการจัดภาพมุมมองจากที่สูงสู่ที่ต่ำแบบตานกมอง (Bird's eye view) ในการจัดรูปแบบของพื้นที่ว่างนั้นถึงแม้จะเป็นพื้นด้านหลังแต่ยังคงให้ความโดดเด่น ให้ความสำคัญทั้งการให้รายละเอียด ความกลมกลืนและความขัดแย้งที่พอเหมาะเพื่อสร้างผลงานให้มีความหมายที่สมบูรณ์อย่างมีเอกภาพ

2) เส้น จากการใช้รูปทรงของดอกไม้ซึ่งเป็นรูปทรงที่มาจากธรรมชาติ ทำให้งานชุดนี้เกิดเส้นที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความรู้สึกในลักษณะต่างๆ ดังนี้

เส้นที่เกิดจากขอบเขตของรูปทรงดอกไม้ กลีบดอก เกสร เส้นมีความโค้งเว้าไป

ตามลักษณะของรูปทรง เส้นโค้งหรือเส้นที่เป็นคลื่นต่อเนื่องให้ความรู้สึกสบาย เคลื่อนไหวและต่อเนื่อง ซึ่งเป็นลักษณะหลักของเส้นในงานเพื่อแสดงความรู้สึกถึงความเป็นผู้หญิง ความนุ่มนวล อ่อนช้อยและอímเอิบ

เส้นโครงสร้างขององค์ประกอบ คือเส้นภายในหรือเส้นที่มองไม่เห็นด้วยตาเป็นเส้นในจินตนาการที่ผู้รู้รู้สึก และมีการปะติดปะต่อเชื่อมโยงจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง เป็นเส้นแกนของส่วนต่างๆที่ประสานกันก่อนที่จะมีรายละเอียดของรูปทรง เป็นเส้นที่เดินทางด้วยความรู้สึก ก่อนที่จะเขียนมวลหรือรายละเอียดลงไป อันประกอบด้วย เส้นโค้งของรูปทรงดอกไม้ เส้นโค้งของต้นไม้ เส้นแนวนอนของภูเขาและแม่น้ำ ซึ่งเส้นเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดความรู้สึกและอารมณ์ขั้นต้นของภาพ เป็นพื้นฐานสำหรับการสานต่อรูปทรงที่มีรายละเอียดและความซับซ้อนให้มีความสมบูรณ์ซึ่งก็ช่วยในผลงานให้มีความรู้สึกที่หลากหลาย

3) สี ในผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้สีมีอิทธิพลอย่างมากในการสร้างความรู้สึก สีที่อยู่ในงานจะเป็นตัวปลุกเร้าให้เกิดการสนองตอบความรู้สึก ผู้ศึกษาเลือกชนิดของดอกไม้ที่มีสีแตกต่างหลากหลาย สีของดอกไม้จึงเป็นส่วนที่ช่วยสร้างความรู้สึกต่อผู้ดู ทั้งการสร้างบรรยากาศด้วยสีในส่วนของพื้นหลังที่บ่งบอกถึงเรื่องของเวลา บางภาพมีความกลมกลืนของสี บางภาพมีความขัดแย้ง ตัดกัน ซึ่งช่วยสร้างความรู้สึกที่แตกต่างในผลงานแต่ละชิ้นได้อย่างชัดเจน เช่น ให้โทนสีที่สด สว่าง เพื่อการแสดงออกถึงอารมณ์แห่งความรัก ให้บรรยากาศสีเทา โทนสีหม่น มีดครึม ซึ่งให้ความรู้สึกถึงความเหงา ความเศร้า และความอ้างว้าง เป็นการสื่อให้เห็นถึงอารมณ์แห่งความคิดถึง และใช้สีตัดกันสร้างความแตกต่างกันของสีระหว่างภาพและพื้น แสดงถึงความสุขปนเศร้า ความว้าวุ่นใจ เพื่อสื่อถึงอารมณ์แห่งการโหยหาความหวังและการรอคอย ในผลงานชุดนี้จึงมีทั้งส่วนที่ใช้สีกลมกลืนและส่วนที่ใช้สีตัดกัน

ในส่วนของภาพพื้นหลังผู้ศึกษาได้ศึกษาการใช้สีในรูปแบบของการเขียนในงานจิตรกรรมไทยคือ การระบายแบบแบนเรียบ มีการซ้อนทับกันของสีในหลายชั้นไม่เน้นแสงเงาแต่เน้นความเกินจริง การใช้โทนสีมีทั้งส่วนที่ใช้สีง่ายๆเพียงไม่กี่สี และส่วนที่ใช้สีที่มีความหลากหลาย ในส่วนของการแบ่งรูปทรงจะใช้สีที่มีน้ำหนักเข้มในการตัดเส้นขอบ ในบางภาพใช้การไล่ค่าน้ำหนักของสีเพื่อสร้างมิติ ระยะใกล้ ไกล ลึก ตื้นด้วยบรรยากาศของน้ำหนักสี

ผลงานจิตรกรรมที่เสร็จสมบูรณ์จากการสร้างสรรค์ในรูปแบบและเทคนิคในขั้นต้น
(ภาพประกอบที่ 3.36-3.50)

ภาพ 3.36: ชื่อผลงาน รอคอย 1 ขนาด 90X120 ซม. ปี พ.ศ. 2550

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

ภาพ 3.37: ช่อผลงาน ชายผ้านาง ขนาด 150X100 ซม. ปี พ.ศ. 2550

All rights reserved

ภาพ 3.38: ชื่อผลงาน ความคิดถึง 1 ขนาด 145x175 ซม. ปี พ.ศ. 2551

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

ภาพ 3.39: ชื่อผลงาน ดินแดนแห่งรัก 1 ขนาด 200x150 ซม. ปี พ.ศ. 2551

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

ภาพ 3.40: ชื่อผลงาน ดินแดนแห่งรัก 2 ขนาด 200x150 ซม. ปี พ.ศ. 2551

ภาพ 3.41: ชื่อผลงาน ความคิดถึง 2 ขนาด 145x175 ซม. ปี พ.ศ. 2551

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved

ภาพ 3.42: ชื่อผลงาน สายลมแห่งความคิดถึง ขนาด 150 X 200 ซม. ปี พ.ศ. 2551

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพ 3.43: ชื่อผลงาน สามนารี ขนาด 175 X 145 ซม. ปี พ.ศ. 2551

ภาพ 3.44: ชื่อผลงาน ความคิดถึง 3 ขนาด 145x175 ซม. ปี พ.ศ. 2551

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพ 3.45: ชื่อผลงาน รอคอย 2 ขนาด 145x175 ซม.ปี พ.ศ. 2551

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพ 3.46: ชื่อผลงาน ดินแดนแห่งรัก 3 ขนาด 145 X 175 ซม.ปี พ.ศ. 2551

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

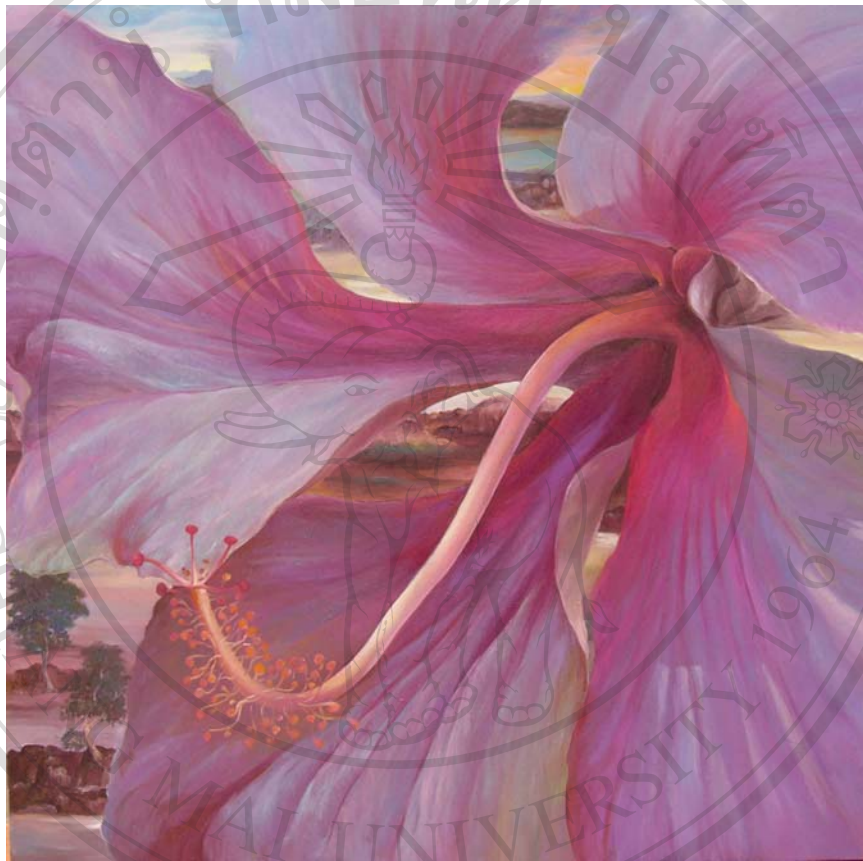
ภาพ 3.47: ชื่อผลงาน รอคอย 3 ขนาด 145x175 ซม. ปี พ.ศ. 2552

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพ 3.48: ชื่อผลงาน ดินแดนแห่งความคิดถึง 1 ขนาด 145x175 ซม. ปี พ.ศ. 2552

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพ 3.49: ชื่อผลงาน ดินแดนแห่งความคิดถึง 2 ขนาด 100x100 ซม. ปี พ.ศ. 2552

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาพ 3.50: ชื่อผลงาน ดินแดนแห่งความรัก ความคิดถึง และการรอคอย
ขนาด 160x250 ซม. ปี พ.ศ. 2552

จากผลงานที่ผู้ศึกษานำมาแสดงประกอบนี้ สรุปได้ว่า ในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม ในชุดนี้ได้รับแรงบันดาลใจจากการอ่านวรรณคดีไทยที่สะท้อนอารมณ์ในเรื่องของความรัก ความคิดถึงและการรอคอยของมนุษย์ โดยใช้รูปทรงที่เหมือนจริงของดอกไม้ ความพลิ้วไหวอ่อนโยนเป็นสื่อสัญลักษณ์ในการแสดงออกผ่านผลงานศิลปกรรม สร้างการจินตนาการและการสื่ออารมณ์ความรู้สึกด้วยการขยายรูปทรงของดอกไม้ให้มีขนาดใหญ่เกินจริง ผสานกับพื้นหลังที่สร้างเรื่องราวผ่านภาพทิวทัศน์ในแบบอุดมคติ(Idealism) และใช้รูปแบบของงานจิตรกรรมฝาผนังของไทยในส่วนองภาพพื้นหลัง ผ่านสื่อการถ่ายทอดด้วยเทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ จนทำให้เกิดผลงานสร้างสรรค์ตามหลักการนำเสนอตั้งที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น